

Koronapandemian vaikutukset talouteen ja yrityksiin

Satu Salmu

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma
31.05.2020

Tekijä(t) Satu Salmu	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Koronapandemian vaikutukset talouteen ja yrityksiin	Sivu- ja liitesivumäärä 26
<p>Vuonna 2020 maailma kohtasi uuden haasteen. Koronaviruksen eli COVID19-viruksen aiheuttaman pandemian. Alkuun tilanne vaikutti vain paikalliselta epidemialta, mutta hyvin nopeasti tilanne laajeni maailman laajuiseksi pandemiaksi. Tarttuvuus oli nopeaa ja ihmisiä joutui sairaalaan ja kuolemia tuli paljon hyvin lyhyessä ajassa. Vastaavanlaisen pandemian aiheutti Espanjan tauti 1918.</p> <p>Terveystenhoito joutui kovalle ja väestön suojaamiseksi jouduttiin tekemään rajuja rajoitustoimenpiteitä, jotka sulkiivat maita kuukausiksi. Näillä rajoitustoimilla oli vaikutuksia niin yhteiskuntaan kuin talouteen.</p> <p>Talouteen aiheutuva isku oli shokkimainen eli alkua vei syvälle, mutta rajoitustoimien purkujen aloitus saattaa laennuttaa pitkäaikaista vaikutusta.</p> <p>Pandemia vaikutti yrityksiin, esimerkiksi ravintolat suljettiin ja matkustuskielto vaikutti lentoyhtiöihin hyvin rankasti.</p> <p>Työ on tehty tilanteen ollessa vielä päällä (toukokuu 2020), joten kaikkia tietoja ei ollut käytettävissä. Työ ei muutenkaan ole perinteinen työ rakenteeltaan vaan asioita pohditaan myös kappaleittain, koska osa tiedoista on minun omia huomioita tai omia tietoja. Uutisointi tapahtui paljon ja niitä tuli seurattua.</p> <p>Työssä ei myöskään ole varsinaista tutkimusosaa vaan halusin tutkia miten koronavirus vaikuttaa talouteen ja yrityksiin.</p>	
Asiasanat Pandemiat, Talous, Taloudelliset kriisit	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Pandemiat ja epidemiat.....	3
2.1	Espanjantauti pandemia vuosina 1918-1920.....	4
2.2	SARS-CoV-2 eli COVID-19.....	6
2.3	Omia pohdintoja pandemioiden riskistä?.....	7
3	Toimenpiteet koronan pysäyttämiseksi ja pandemian vaikutukset yhteiskuntaan	9
3.1	Karanteeni, eristys ja karanteenia vastaavat olosuhteet.....	9
3.2	Matkustaminen.....	10
3.3	Suomen toimenpiteet	10
3.4	Pohdintoja rajoitusten vaikutuksista yhteiskuntaan.....	13
4	Taloudelliset vaikutukset	15
4.1	Vaikutukset Suomen talouteen.....	16
4.2	Pohdintoja taloudesta ja työttömyydestä	17
5	Koronaepidemian vaikutukset yrityksiin.....	18
5.1	Huomioita yritysten keinoista myynnin lisäämiseksi.....	21
6	Valtion tuet ja toimenpiteet talouden elvyttämiseksi.....	22
6.1	Valtion tuet.....	22
6.2	Hallituksen muut toimenpiteet	24
7	Pohdinta.....	25
	Lähteet.....	27

1 Johdanto

Historiasta löytyy useita tautien aiheuttamia laajalti vahingollisia seurauksia maailman väestölle ja taloudelle. Esimerkkejä erilaisista tapauksista niin paikallisista maailmanlaajuisiin löytyy useita ja erilaisia vaikutuksia löytyy. Näitä on esimerkiksi espanjantauti, rutto sekä pienemmässä mittakaavassa ebola ja SARS. Vuoden 2020 pandemia tuntuu olevan vaikutuksiltaan pahimmasta päästä koko maailman talouteen ja yhteiskuntaan 100 vuoteen. Lähihistoriasta edellinen näin suuri pandemia oli espanjantauti 1918-1920.

Vaikka taantumia on muunlaisiakin esimerkiksi 1990-luvun lama, finanssilama ja sotien aiheuttamat taantumet, aiheuttavat pandemiat omanlaisen taantumän. Maailmanlaajuiset pandemiat vaikuttavat kaikkien valtioiden talouteen hyvinkin rankalla kädellä, riippuen rajoitustoimenpiteistä. Koronaviruksen aiheuttama pandemia sulki totaalisesti maita ja yritykset joutuivat sulkemaan ovia rajoitustoimien ajaksi sekä kuluttajien ostokäyttäytyminen muuttui todella paljon. Suomessa ei ensimmäisen aallon aikana ollut niin rankoja toimenpiteitä, kuten joissakin Euroopan maissa, mutta vaikutukset olivat täälläkin todella syvät. Ravintolat joutuivat sulkemaan ovensa ja muutenkin pienyrittäjät palvelualoilla kärsivät asiakaskadosta.

Vaikutukset eivät koskeneet pelkästään yrityksiä, vaan koko yhteiskunta sai osansa koronaviruksen aiheuttamasta pandemiasta. Vaikutukset näkyivät niin terveydenhuollon joutumisena ääri rajoille ja parhaimmillaan joissakin maissa ei riittänyt kaikille kunnan terveydenhuolto ja jouduttiin tekemään ratkaisuja ketä kannattaa hoitaa tehohoidossa. Kuolleiden määrä päivässä saattoi olla niin suurta, ettei kaikkia kuolleita voinut säilöä normaaleissa tiloissa. Tilapäisiä sairaaloita ja ruumishuoneita perustettiin. Maita suljettiin kokonaan ja ihmisiä määrättiin ulkonaliikkumiskieltoon. Ja monessa maassa vapaaehtoinen eristäytyminenkin oli käytössä. Yksinäisyyden tunne ja mielenterveysongelmat lisääntyivät ja sosiaalinen kanssakäyminen oli minimissään. Kuitenkin nykypäivän teknologian kautta saatiin aikaan hyvä yhteisrintama taistelussa koronapandemiaa vastaan. Sosiaalista kanssakäymistä pystyttiin käymään etäyhteyksillä ja internetin avulla saatiin muutenkin erilaisia kotona tehtyjä konsertteja ja muita tapahtumia tehtyä..

Julkinen talous näyttää olevan tällä hetkellä suurimpia kärsijöitä monessa maassa, koska valtiot ovat joutuneet tekemään hyvinkin suuria elvytyspaketteja talouden pitämiseksi pinnalla. Samoin terveydenhuollon ja muiden koronaviruksen aiheuttamien kulujen kattaminenkin vaati oman osuutensa. Matkailuala romahti ja hyvin monet lentoyhtiöt ja julkisen liikenteen yhtiöt joutuivat suuriin vaikeuksiin asiakasmäärien romahtaessa. Ja nämä ovat

kuitenkin elintärkeitä yhteiskunnan ja talouden kannalta. Jos esimerkiksi suurin osa lentoyhtiöistä lopettaisi toiminnan olisi sillä kovat vaikutukset kaikkeen. Tämän vuoksi niitä on tuettu hyvinkin suurilla toiminnoilla. Muutenkin yritysten tukeminen on elintärkeää, jotta saataisiin yhteiskunta pysymään kasassa ja suurta taantumaa ei pääsisi syntymään.

Tässä työssä käydään vähän läpi millainen pandemia ja epidemia on sekä millaisia pandemioita on ollut aikaisemmin. Koska ilman perustietoja ei voi ymmärtää millaisia pandemiat voivat olla. Ja millaisia toimenpiteitä on pakko tehdä pandemian aiheuttavan viruksen tukahduttamiseksi ennen rokotteiden kehittämistä tai muunlaisin keinoin saadun laumasuojan saavuttamista. Rajoitteita ei tehdä helpoin perustein vaan niissä on aina takana tieto edellisistä suurista pandemioista ja niitä on käytettävä varsinkin tapauksissa, joissa kuolleisuus on suuri tai sairastuvuus nousee tasolle, jossa työvoimaa ei riitä yhteiskunnan pyörittämiseen. Tällöin tilanne on kuitenkin aika lailla samankaltainen kuin rajoitteiden aikana. Ja joka tapauksessa terveydenhuollon ja muiden kriittisten alojen pitää pyöriä. Niillä aloilla ollaan kuitenkin todella suuressa riskiryhmässä, jonka vuoksi monessa maassa tehtiin vieläkin tiukempia toimenpiteitä. Tietysti suojavarusteilla riski pienenee, mutta kuten koronaviruksen aikana huomattiin, suojavarusteista oli pulaa kaikkialla. Muutenkin terveydenhuollon kapasiteetti ei kestä suuria potilasmääriä pienellä ajanjaksolla. Läpi käydään, myös millaisia rajoituksia käytettiin ja miten niitä alettiin purkamaan. Koska tätä työtä tehdessä (Toukokuu 2020), ei voida suurempia analyysejä tehdä miten rajoitusten purku toimii. Mutta näyttäisi siltä, että rajoitustoimet ovat toimineet hyvin niissä maissa, joissa tilanne alkaa olemaan takanapäin ja purkutoimenpiteetkin ovat pitäneet epidemian ai-soissa.

Taloudestakaan ei voi vielä tehdä suurta analyysiä, mutta vaikutukset näyttävät olleen shokkimaisia ja viitteitä kasvuun näyttäisi olevan jo esimerkiksi Kiinasta. Mutta tilanne on vielä toukokuun 2020 lopussa päällä esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Yhdysvaltojen talouden kehitys merkitsee paljon muiden maiden talouteen. Joten tässä työssä käydään tilannetta läpi tämän hetken tietojen mukaan. Samoin kaikista elvytyspaketeista ei ole tarkkaa tietoa vielä, mutta käydään läpi joitain toimenpiteitä talouden ylläpitämiseksi ja millaisia tukia on suunnitteilla. Koronaviruksen aiheuttamia vaikutuksia yrityksiin käydään läpi, mutta tässäkään ei voida pitkäaikaisista vaikutuksista puhua. Vaikka alkuun näyttikin hyvin pahalta, onko vaikutukset loppujen lopuksi kaikkiin yrityksiin kovin suuria?

Työssä käydään myös omia pohdintoja luvuittain sekä lähteet ovat aika paljon uutisista, koska kaikkea ei ole tieteellisiä julkaisuja vielä. Omat pohdinnat ja huomiot on lisänä juurikin tietolähteiden suuren määrän vuoksi. Aiheen uutisointi oli kuitenkin hyvin suurta ja tiedonjyväsiä tuli sieltä täältä.

2 Pandemiat ja epidemiat

Historialliset pandemiat ovat vaikuttaneet suuresti maailmaan. Niiden vaikutukset ovat olleet mittavia ja vaikutukset näkyvät niin yhteiskunnassa, taloudessa kuin politiikassa. Suuria vaikutuksia on ollut keskiajan ruttoepidemioiden sekä 1800-luvun koleraepidemioiden lisäksi tuberkuloosi ja espanjantauti vaikuttivat suuresti yhteiskuntaan. Esimerkiksi koleraepidemian vaikutukset olivat merkittävät terveysalan lainsäädäntöön ja kansainväliseen yhteistyöhön. Kolera vaikutti myös kunnallistekniikkaan ja kaupunkisuunnitteluun parantavasti. Tuberkuloosi muokkasi ja modernisoi yhteiskuntaa 1900-luvun alkupuolella ja espanjantaudin vaikutukset väestöön oli valtavat. (Hakosalo 17.4.2020)

Maailmalla esiintyy tarttuvia tauteja useita ja suurin osa niistä on hyvinkin tarttuvia ja vakavia. Tarttuvia kohtalokkaita tauteja on mm. kolera, tuhkarokko ja keltakuume. Unohtamatta HIV/AIDS-infektiota ja tuberkuloosia, joihin sairastuneita on miljoonia. Myöskään hyvin vaarallisia virusperäisiä verenvuototauteja aiheuttavia ebolaa ja marburgia ei sovi unohtaa, vaikkakin ovat hyvin harvinaisia. (Lääkärit ilman rajoja 2020.)

Valitettavasti suurin osa näistä taudeista olisi hoidettavissa ja estettävissä, mutta kuitenkin niihin kuolee miljoonia ihmisiä vuodessa. Suurimmat kuolleisuudet näihin tauteihin esiintyy yhteisöissä, joissa eletään köyhyydessä tai epävakaisissa oloissa. Näissä terveydenhuolto on häiriintynyt syystä tai toisesta ja osa väestöstä jää ilman rokotuksia tai hoitoa. Kun rokotekattavuus laskee tai on alhainen muutenkin, aiheutuu laumasuojan heikentyminen taudeille. Tällöin väestö on otollisempi epidemioille. Myöskin ahtaat asuinolot ja huono henkilökohtainen hygieniasta huolehtiminen (olosuhteet) helpottavat tautien tarttuvuutta. Myöskin terveydenhuollon ja lääkkeiden saatavuus on yleensä näissä oloissa heikkoja, jolloin tautien hoidettavuus kärsii ja kuolleisuus on suurempaa kuin paremman terveydenhuollon saatavuuden alueilla. Monet taudeista on parannettavissa tai sairastuneiden elämäntaso voi olla normaalilla tasolla, mutta valitettavasti kaikkialla ei ole saatavilla tasa-arvoista hoitoa. Joten kuolleisuus näihin tauteihin lisääntyy myös sen vuoksi. Onneksi asioihin pyritään puuttumaan ja terveydenhuoltoa pyritään kehittämään myös matalan tulotason maihin, kuten lääkärit ilman rajoja ym. (Lääkärit ilman rajoja 2020.)

Usein taudeista puhkeaa epidemia. Epidemiasta voidaan puhua tartuntataudin, taudin merkittävän leviämisen tai taudin, jota esiintyy poikkeuksellisen isolla osalla väestöä. Epidemiat voivat olla paikallisia tai maailmalaajuisia. Pandemiasta puhutaan, kun tartuntatauti aiheuttaa maailmanlaajuisen vakavan terveysuhan. Näiden kehittymisen estämisessä on nopeus valttia. Ensimmäisten tartuntojen vahvistuessa potilaiden tunnistuksen, hoidon ja

eristämisen pitää alkaa nopeasti. Mitä nopeammin sitä vähemmän tautiin sairastuu ja jopa kuolee. Myöskin tehokkaaseen taisteluun epidemiaa vastaan kuuluu lääkkeet ja rokotteet. Kaikkiin tauteihin ei ole lääkkeitä, hoitoa tai rokotteita olemassa, kuten ebola-epidemiassa 2014-2016. Tai joihinkin tauteihin lääkkeet ovat liian kalliita, jotta niitä voitaisiin käyttää matalan tulotason maissa. Mutta näissäkin on tärkeää eristäminen ja suojautuminen tar-
tunnalta, jotta epidemia saadaan laantumaan. (Lääkärit ilman rajoja 2020.)

2.1 Espanjantauti pandemia vuosina 1918-1920

Yksi suurimmista lähihistorian pandemioista, jota voidaan verrata COVID-19 pandemiaan on espanjantauti vuosina 1918-1920. Espanjantautia voidaan pitää yhtenä maailmanhisto-
rian pahimpana pandemiana. Tautiin kuoli kymmeniä miljoonia ihmisiä ehkä jopa 100 mil-
joona ihmistä. Lisäksi pitää ottaa huomioon taudin vaikutukset yhteiskuntaan. Pandemi-
aa pyrittiin heikentämään samankaltaisilla toimenpiteillä kuin COVID-19.(Yle 2020.) Tämän
vuoksi tässä työssä käsitellään espanjantautia laajemmin. Vaikka kaikki tieto ei ole vertai-
luelpoista olosuhteiden ja maailman kehittymisen vuoksi on vertailu paikallaan, koska
kummatkin ovat levinneet ympärimaailmaa nopeasti ja tehokkaasti sekä laumasuojaa ei
ole kummassakaan pandemiassa.

Pandemian aikana käytiin myös ensimmäistä maailmansotaa, joka edesauttoi pandemian
kehittymiseen ja nopeaan leviämiseen. Vaikka tauti onkin nimetty espanjantaudiksi, on
tauti lähtöisin Yhdysvalloista. Todennäköinen nollapotilas on kansasilainen viljelijä, joka
sai influenssan mahdollisesti linnuista vuoden 1918 alkupuolella. Viljelijä työskenteli ar-
meijan leirin keittiössä ja siten levitti tautia tehokkaasti. Koska Yhdysvalloista lähetettiin
sotilaita sotimaan Eurooppaan, tauti levisi vauhdilla ja tehokkaasti taisteluhaidoissa. Yh-
den arvion mukaan jo 40 ensimmäisen päivän aikana tautiin oli sairastunut 20 miljoonaa
ja 20 000 oli kuollut. Espanjantauti tuli myös useammassa aalloissa, Suomeen taudin arvi-
oidaan iskeneen neljä kertaa. (Yle 2020.)

Espanjantaudin aiheutti ärhäkkä A-influenssa H1N1, joka iski varsinkin nuoriin ja hyväkun-
toisiin. Tauti aiheutti todella rajuja oireita ja pahimmin sairastuneet kuolivat 48 tunnin ku-
luttua keuhkojen pettäessä ja täytyessä verestä. Espanjantauti oli monessa paikkaa ylei-
sin kuolinsyy ja epidemiaa yritettiin pysäyttää rajoittamalla mm. kokoontumisrajoituksia ja
hengityssuojaimen käyttöpakoilla. Kirkkoja, museoita ja kouluja suljettiin. Keinoja oli erilai-
sia ja niiden tehokkuus vaihteli riippuen paikoista. Vainajia tuli niin paljon, ettei niitä pys-
tytty hautamaan, sillä vauhdilla kuin olisi pitänyt ja terveydenhoito oli ääri rajoilla. Vaikka
kuolleisuus oli vain yhden prosentin luokkaa, kuolleiden suuri määrä johtui laumaimmuni-
teetin ja tiedon puutteesta. Tauti tappoi vuodessa enemmän ihmisiä kuin rutto oli tappanut

vuosisadassa ja yli viisi kertaa enemmän kuin ensimmäinen maailmansota. (Historia, 2020.)

Espanjan tautia voidaan jonkin verran verrata suuntaa antavana, kun mietitään pitkäkestoisia vaikutuksia. Barro, Ursua ja Weng arvioivat espanjan taudin vaikuttaneen bruttokansantalouteen noin kuuden prosentin vähennyksellä (Barro, Ursúa & Weng 2020). Vaikkei espanjan taudin aiheuttamaa taloudellista tilannetta voida suoraan verrata koronaan voidaan niitä jonkin verran vertailla keskenään. Niiden rajoittamistoimet kuitenkin olivat samankaltaisia, vaikka muuten yhteiskunta onkin muuttunut. Nykyään maailmantalous on integroitunut ja kansainvälinen kauppa ja liikkuvuus on eritasolla. Samoin teollisuuden lisääntyessä tuotantoketjut tekevät talouden aiempaa enemmän alttiin häiriöille. Palvelusektori on muuttunut sadassa vuodessa huomattavasti suuremmaksi. Muodostaa jo kaksi kolmasosaa tuotannosta sekä työllistävä vaikutus on tuplaantunut 80 prosenttiin. (Kellokumpu & Strifler 7.4.2020)

Correian, Luckin ja Vernerin 2020 tutkimuksessa tutkittiin espanjan taudin vaikutuksia ja siihen liittyviä rajoitus toimien vaikutuksia suurissa yhdysvaltalaisissa kaupungeissa. (Handelsbanken 2020.) Niissä kaupungeissa, joissa kuolleisuus oli suurinta, työllisyys supistui enemmän. Työllisyys oli taas korkeampaa niissä kaupungeissa, joissa rajoitukset oli aloitettu varhaisessa vaiheessa, ne kestivät pidempään. Yksi tulkinta tuloksista on, ettei rajoituksista päätettäessä oleva valinta kansanterveyden ja talouden välillä ole pitkällä tähtäimellä toisiaan pois sulkevia. Vaikka rajoitukset kiihdyttivät shokkia talouteen, niin myöhemmin kuitenkin rajoitukset lievensivät talouteen tulleita vaikutuksia. Mutta pitää ottaa huomioon, että espanjan taudin uhrit olivat työikäisiä, kun taas koronassa uhrit ovat vanhempaa väestöä. (Kellokumpu & Strifler 7.4.2020.)

Toinen uhkaava epidemia oli sikainfluenssa. H1N1-viruksen aiheuttama tauti oli sekoitus sian ja ihmisen influenssaa. H1N1 on myös yhtäläisyyksiä Espanjan tautiin. Ensimmäisiä tapauksia tuli ilmi huhtikuussa 2009. Tauti tarttui helposti ja levisi laajalti maailmalle pandemiaksi. Tautiin sairastui miljoonia ihmisiä maailmalla. Suomessakin tautiin sairastui arviolta 10 prosenttia ja sairaalahoitoon joutui 1660 potilasta ja kuolleita oli 44. Yhtenä syynä miksei tauti aiheuttanut laajempaa epidemiaa, oli rokotteen saaminen Suomeen ajoissa. Suomessa saatiin rokotteella laaja laumaimmunitaetti, noin 70 prosenttia väestöstä rokotettiin. Tällöin epidemia saatiin laantumaan huomattavasti. Toinen aalto tuli Suomeen 2010-2011 muiden influenssojen rinnalla. H1N1 jäi kiertämään maapalloa ja 2015-2016 virus aiheutti hieman muuntuneena uudelleen melkein pandemian. Mutta on vähäisemmissä määrissä enää liikkeellä ja se on huomioitu myös kausi-influenssarokotteissa. (Lumio 2019.)

2.2 SARS-CoV-2 eli COVID-19

Kiinassa todettiin joulukuussa 2019 vakavia sairastumisia, joiden aiheuttajaksi tunnistettiin tuntematon uusi koronavirus. Viruksen nimeksi annettiin SARS-CoV-2, sen sukulaisviruksen SARS-koronaviruksen mukaan. Viruksen aiheuttamaa tautia kutsutaan COVID-19, joka tulee sanoista corona, virus ja disease. (THL 2020.) Koronaviruksia on useita ja niitä on todettu niin ihmisillä kuin eläimillä. Koronavirukset aiheuttavat yleensä lieviä hengitystieinfektioita, mutta myös vakavampia tautitapauksia aiheuttavia viruskantoja on havaittu. Vakavia epidemioita koronaviruksista on aiheuttanut SARS ja MERS. SARS-CoV-2 on geneettisesti SARS-koronaviruksen kaltainen. (THL 2020.)

Ensimmäiset merkit uudesta taudista saatiin Kiinan Wuhanista vuoden 2019 lopussa. Tauti aiheutti keuhkokuumetta ja sen aiheuttajaksi tunnistettiin uusi koronavirus. Alkuun suurin osa taudin saaneista sairasti lievän taudin ja kuolleisuutta ei esiintynyt. Taudin alkuperäksi epäiltiin ruokamarkkinoita, missä myytiin mereneläviä sekä eläviä eläimiä. Mutta varsinaista alkulähdettä ei tiedetty alkuun. Myöskään taudin tarttumisesta tehokkaasti toiseen ihmiseen ei ollut merkkejä. Alkuun tautitapausten ajateltiin aiheuttavan rajoittuneen epidemian. Ja Maailman Terveysjärjestö WHO (Järjestöstä käytetään jatkossa lyhennettä WHO) ei vielä tammikuun 2020 alussa suositellut rajoituksia tai erityistoimenpiteitä. Mutta mahdollisten tautiepäilyjen kohdalla suositeltiin samoja erityistoimenpiteitä kuin MERS- tai lintuinfluenssaepäilyissä. (THL 2020.)

Tartuntojen ja kuolleiden määrä nousi tasaiseen tahtiin ja hyvin nopeasti huomattiin koronan levinneen muihin maihin ja tarttuvuuden olleen korkeaa. Tammikuussa todettiin ensimmäiset tartunnat myös muualla maailmassa. Helmikuun alussa ilmoitettiin, että Covid-19 oli tappanut enemmän ihmisiä kuin SARS Kiinassa. SARS tappoi 349 ihmistä. 22.2.2020 Italiassa kuoli ensimmäinen eurooppalainen ja todennuttuja tartuntoja oli 17. Tästä alkoi huima nousu Italian tartunnoista 23.2 oli 132 henkilöä saanut tartunnan, joista 26 oli tehohoidossa kaksi kuollut ja yksi parantunut. Tästä voidaan sanoa tilanteen pahentuneen. Tartuntoja alkoi esiintyä myös muualla enemmän ja enemmän ja kuolleiden määrä Kiinan ulkopuolella alkoi lisääntyä. Suomen ensimmäinen tartunta todettiin 26.2.2020. Tällöin myös uusien tapauksien määrä päivässä ylitti Kiinan vastaavat luvut. WHO nosti Covid-19-viruksen leviämisen maailmanlaajuisesta riskiluokituksesta 28.2.2020 todella korkeaksi. WHO julisti epidemian pandemiaksi 11.3.2020. (Ilta-lehti 2020.) Taulukossa 1 näkyy joidenkin maiden tartuntojen ja kuolleiden määrä 16.5.2020. Pitää ottaa kuitenkin huomioon, että lukuihin vaikuttaa testauksien määrä sekä miten kuolleiden määrä lasketaan. Näissä voi olla maakohtaisia eroja

Terveydenhuolto oli kantokyvyn rajoilla maissa, joissa epidemia pääsi pahaksi. Lisäksi kuolleiden määrä lyhyessä ajassa aiheutti omat ongelmansa. Kuolleiden määrä päivässä saattoi lähennellä tuhansia maissa, joissa tauti oli valloillaan.

Vaikka suurin osa tautiin sairastuneista sairastaa taudin lievänä voi se aiheuttaa hyvinkin vakavia oireita myöskin perusterveissä ihmisissä. Ja osa sairastaneista tarvitsee sairaalahoitoa pitkäänkin. Suurin riskiryhmään kuuluva väestön ryhmä on yli 70-vuotiaat. Myöskin perussairaat kuuluvat ovat riskiryhmässä. (THL 2020) Toisaalta kuitenkin nuoret ja lapset vaikuttaisivat sairastavan taudin pääasiassa lievänä tai oireettomana.

Taulukko 1. Koronaviruksen vahvistetut tartunnat ja kuolleiden määrä 16.5.2020 (WHO 2020)

	Tartunnat	Kuolleet
Suomi	6 286	297
Ruotsi	29 207	3 646
Saksa	173 772	7 881
Italia	223 885	31 610
Espanja	230 183	27 459
Yhdysvallat	1 382 362	83 819
Kiina	84 478	4 644
Eurooppa	1 848 445	160 000
Maailma	4 425 485	302 059

Rajoitustoimet ovat auttaneet hidastamaan ja tukahduttamaan jo joissakin maissa epidemia. Esimerkiksi Kiina, jossa tilanne on pikkuhiljaa normalisoitumassa. Myöskin Euroopan maissa on alettu rajoituksia pikkuhiljaa purkamaan. Tilannetta seurataan mahdollisen toisen aallon vuoksi.

2.3 Omia pohdintoja pandemioiden riskistä?

Uudet ja uhkaavat taudit aiheuttavat aina suuria riskejä pandemioidelle, jollei niitä pystytä tukahduttamaan. Joten mahdollisuus uusien laajojen pandemioiden esiintymiseen on olemassa. Kuitenkin osa vakavista tauti epidemioista on pystytty pitämään paikallisena ja tukahduttamaan suhteellisen nopeasti. Näissä taudeissa on kuitenkin ollut sen verran vakavat oireet ja yleensä joutunut nopeasti sairaalahoitoon, että on voitu paremmin eristää ja jäljittää mahdolliset tartunnan saaneet. Näitä on esimerkiksi SARS ja MERS. Mutta influenssan kaltaiset virukset ovat suuri uhka, koska eivät aiheuta kaikille vakavia oireita tai sitten ne voidaan sekoittaa flunssaan. Tällöin ihmiset liikkuvat kuitenkin normaalisti ja voivat

matkustaa eri puolille maailma sekä tavata hyvinkin paljon ihmisiä. Tällöin on vaikeaa jäljittää mahdolliset altistujat. Pitää ottaa kuitenkin huomioon, ettei kaikki laajoja epidemioita aiheuttavat taudit koske koko maailmaa, vaikka ovatkin hyvinkin vaarallisia tauteja ja aiheuttavat suuria vaikutuksia väestöön. Valitettavasti nämä ovat yleensä köyhempien maiden ongelmia. Näissä hygienia ja tietoisuus sekä terveydenhuollon puutteellisuus/voimattomuus ovat suurimpia tekijöitä. Esimerkiksi tuberkuloosi, kolera ja malaria aiheuttavat paljon kuolemia koko ajan, mutta ne eivät aiheuta koko maailmaa uhkaavaa riskiä. Mutta niiden vaikutukset talouteen ja yhteiskuntaan on kuitenkin lopulta suuria.

Suurin riski tautien nopeaan leviämisen on matkustamisen helppous ja nopeus. Myöskin isot kaupungit ja suurien asukaslukujen kera ovat otollisia paikkoja tautien leviämiseen. Onneksi kuitenkin tiedonkulku on nykyisin nopeaa, joten varautuminen pandemioihin ja epidemioihin on nopeampaa. Myöskin teknologian kehitys on huimaa ja pystytään yllättävän nopeasti kehittämään hoitomuotoja ja lääkkeitä tai rokotteita. Kaikkiin tauteihin ei kuitenkaan saada tarpeeksi nopeasti apuja ensimmäiseen aaltoon, kuten korona on osoittanut. Taikka tarpeeksi parantavaa lääkitystä tai rokotetta ei vain ole pystytty kehittämään, kuten Ebolan tapauksessa. Joten tulevaisuudessakin voi olla jopa rankempia pandemioita ja niiden vastainen taistelu voi olla vieläkin rankempaa. Jonka vuoksi koronan aiheuttaman pandemian aiheuttamat toimenpiteet ja leviämisen dokumentointi on elintärkeää. Näiden avulla voidaan tehdä toimintasuunnitelmia valmiiksi. Näitä voidaan käyttää sitten uusien mahdollisten pandemia uhkien kohdalla.

3 Toimenpiteet koronan pysäyttämiseksi ja pandemian vaikutukset yhteiskuntaan

Korona aiheutti maailman pysähtymisen melko lailla maailmanlaajuisesti. Kaikkiialla maailmassa tehtiin erilaisia toimenpiteitä taudin pysäyttämiseksi tai hidastamiseksi. Ihmisiä laitettiin tiukkaan kotikaranteenin, palveluita ja tehtaita suljettiin sekä kouluja ja julkisia paikkoja laitettiin kiinni. Varsinkin niissä maissa, joissa korona levisi laajalle ja terveydenhuolto oli äärirajoilla, tehtiin hyvinkin tiukkoja toimenpiteitä. Sitten oli maita, joissa ei tehty kovinkaan suuria toimenpiteitä ja ihmisiä vain ohjeistettiin toimimaan tietyllä tavalla. Näiden erilaisten toimenpiteiden vaikutus eri maiden talouksiin onkin mielenkiintoista nähdä. Valitettavasti tässä työssä ei nähdä näiden toimenpiteiden pitkäaikaisia vaikutuksia. Tässä tutkitaan vaikutuksia juuri pandemian aikana, jolloin vaikutukset voivat vaihdella nopeaankin tahtiin. Riippuen vaikuttaako rajoitusten lieventäminen koronan leviämiseen nopeuttavasti vai tuleeko korona leviämään hallitusti. Voidaan sanoa, että elämme mielenkiintoisia aikoja vaikkakin hyvin vaikeita.

Koska eri maissa on ollut erilaisia toimenpiteitä ja tilanteita on vaikutukset maissa jonkin verran erilaisia. Pääasiallisesti maissa on otettu hyvinkin tiukka ote ja se on monessa maassa toiminut hyvin taudin leviämisen kannalta, mutta vaikutukset yhteiskunnan toimivuuteen ja talouden kannalta on hyvinkin suuret. Ja monista rajoituksista jouduttiin lieventämään ehkä nopeampaa kuin taudin kukistamiseksi kokonaan olisi ollut tarvetta, koska yhteiskunnan ja talouden pitää pyöriä.

Pääsääntöisesti toimenpiteenä on karanteeni, matkustuskielto, kokoontumisrajoitukset, julkisten tilojen ja koulujen sulkeminen sekä ravitsemusliikkeiden ja kauppojen sulkeminen. Myöskin hyvin paljon erilaisia ohjeistuksia sekä ulkona liikkumisrajoituksia on riippuen maasta ja tautitilanteesta.

3.1 Karanteeni, eristys ja karanteenia vastaavat olosuhteet

Eristyksellä tarkoitetaan tarttuvaa tautia sairastavan henkilön eristämistä terveistä. Eristyksessä voidaan olla joko sairaalassa tai kotona. Eristämällä henkilö halutaan välttää mahdolliset jatkotartunnat. Karanteeni on taas terveen/oireettoman henkilön liikkumista rajoitettava. Koska osa taudeista voi tarttua ennen oireiden puhkeamista, karanteenilla estetään mahdollisen tartunnan saaneen tartuttavuus ennen oireita. (THL 2020.)

Karanteeniin asetettiin altistuneita henkilöitä. Karanteenin asetettujen pitää välttää lähi-kontaktia perheen ulkopuolisiin ihmisiin. Ulkona voi käydä, mutta pitää muistaa turvavälit muihin. Töihin, kouluun, harrastuksiin, kauppaan ja muihin vastaaviin paikkoihin ei saa

mennä. Suomessa valtioneuvosto on kehottanut yli 70-vuotiaita tai perussairaita sekä ulkomailta palanneita pysymään karanteenia vastaavissa olosuhteissa. Karanteenia vastaavissa olosuhteissa pitää välttää lähikontaktia muiden ihmisten kanssa sekä liikkumista kodin ulkopuolella. Kaupassa ja asioilla voi käydä, mutta etäisyyttä pitää olla vähintään metri. (THL 2020.)

Ihmisiä ohjeistettiin myöskin ympäri maailma välttämään sosiaalisia tilanteita ja liikkumista julkisilla paikoilla. Sekä pysymään mahdollisimman paljon kotona. Joitakin alueita asetettiin karanteenialuiksi eli alueelta ei saanut poistua eikä sinne saanut mennä, esimerkkinä Pohjois-Italia ja Suomessa Uudenmaan eristäminen muusta maasta.

Kiinassa aloitettiin karanteenit ja muut eristystoimet koronan kukistamiseksi. Italia aloitti ensimmäisen Euroopassa eristämistoimenpiteet 23.2 alueilla, joilla oli paljon tautitapauksia. Ihmisiä pyydettiin pysymään kotonaan ja tietyiltä alueilta ei saanut poistua ilman erikoislupaa. Esimerkiksi Espanja pysäytti koko talouden 30.3-9.4.2020 väliseksi ajaksi. Tänä aikana töihin sai mennä vain kriittisillä aloilla työskentelevät ja muut määrättiin pysymään kodeissaan (Iltalehti 2020.)

3.2 Matkustaminen

Monet maat asettivat alkuun suosituksia välttää matkustamista Kiinaan tai muihin epidemia maihin. Pikkuhiljaa maat sulkiivat rajojaan kaikelta muulta liikenteeltä kuin paluuliikenteeltä. Vaikka rajoituksia ollaan purkamassa 21.5.2020 tilanteet voivat muuttua hyvinkin nopeasti. Matkustamiseen voi vaikuttaa muiden maiden rajoittamistoimet, jotka voivat olla erilaisia kuin Suomessa. Maat voivat olla erivaiheissa rajoitteiden purkamisen suhteen ja osassa voi olla vielä tiukempia rajoituksia kuin muualla.

Suomessa on 21.5.2020 päällä suositus välttää tarpeetonta matkustamista kaikkiin maihin. Suomessakin alkuun pyydettiin välttämään matkustusta myöskin kotimaan sisällä eli toivottiin ettei mökkimatkoja ja muita vapaa-ajan matkoja tehtäisi kevään aikana.

3.3 Suomen toimenpiteet

Toimenpiteitä lisättiin useammassa erässä ja hallitus otti tiukemman kannan korona epidemian kukistamiseksi kuin naapurimaa Ruotsi. Toimenpiteillä haluttiin suojata väestö ja pitää terveydenhuollon resurssit kunnossa.

Suomen hallitus ja presidentti totesivat Suomessa poikkeusolon. Tämän vuoksi 18.3.2020 asetettiin valmiuslain, tartuntatautilain ja muun lain säädännön mukaisesti lisätoimenpiteitä, joiden tarkoitus oli suojata väestöä ja turvata terveydenhuolto sekä yhteiskunnan ja talouselämän toiminta. (Valtioneuvoston kanslia 2020.) Taulukko 2 on kerätty 18.3 voimaantulleita toimenpiteitä. Lisäksi tuli paljon suosituksia ja muita ohjeita.

Taulukko 2 Suomen 18.3.2020 voimaantulleita toimenpiteitä (Valtioneuvoston kanslia 2020)

Toimenpiteet	Lisätietoja
Koulujen sulkeminen. Koski kaikkia kouluas- teita.	Kaikki koulut siirtyivät etäopetukseen. Koulussa järjestettävät esikoulut ja 1-3 luokat sekä erityisen tuen piirissä olevat saivat lähiopetusta. Kuitenkin suositeltiin pitämään lapset kotona mahdollisuuksien mukaan.
Julkiset kokoontumiset	Yli 10 hengen kokoontumiset kiellettiin ja suositeltiin välttämään tarpeetonta oleskelua yleisillä paikoilla
Suljettiin yleisiä tiloja ja kerhotiloja ym	Museot, teatterit, Kansallisooppera, kulttuuritalot, kirjastot, Kansallisarkisto yleisöltä, harrastustilat ja -paikat, uimahallit ja muut urheilutilat, nuorisotilat, kerhotilat, järjestöjen kokoontumistilat, vanhusten päivätoiminta, kuntouttava työtoiminta ja työkeskukset. Suositeltiin yksityisten, kolmannen sektorin toimijoiden ja uskonnollisten yhteisöjen toimivan samoin.
Vierailut sairaalat ym	Kiellettiin vierailut vanhusten ja muiden riskiryhmien asu- mispalveluyksiköissä. Samoin hoitolaitoksiin, terveydenhuollon yksikköihin ja sairaaloihin ulkopuolisten vierailut kiellettiin tietyin poikkeuksin
Etätyö	Julkinen sektori kaikki, joiden työtehtävät sen sallivat. Muilla suositus etätöihin siirtymisestä.
Yli 70-vuotiaat	Toimintaohjeena veloitettiin pysymään karanteenia vastaavissa oloissa ja välttämään kontakteja.
Kriittiset alat	Varauduttiin velvoittamaan töihin sosiaali- ja terveyshuollon sekä sisäisen turvallisuuden ammattihenkilöitä töihin. Sekä mahdollisuus poiketa näillä aloilla työaikalaista ja vuosilomasäännöksistä

Liikkuminen	Mahdollisuus rajoittaa liikkumista. Tämä tuli myöhemmin käyttöön Uudenmaan eristyksen aikana 28.3- 15.4.2020
Rajat	Rajojen sulkeminen. Keskeytettiin matkustaja- ja henkilöliikenne Suomeen. Lukuun ottamatta Suomessa asuneiden paluuliikennettä. Suositus välttämään kaikkea matkustamista. Tavara- ja rahtiliikenne jatkui normaalisti. Pohjois- ja länsirajan yli sallittiin normaali välttämätön työssäkäynti ym.

Muita toimenpiteitä oli Uudenmaan eristäminen muusta Suomesta 28.3 -15.4 välisenä aikana. Uudenmaan eristämisen aikana sallittiin vain välttämätön liikenne ja annettiin tiukat kriteerit välttämättömästä liikenteestä. Liikennettä vahdittiin poliisien ja puolustusvoimien avulla. Tiesulkuja oli tehty isoimmille teille ja junaliikennettä valvottiin.

Ravintolat ja muut ravitsemisliikkeet suljettiin 4.4- 31.5.2020 väliseksi ajaksi asiakkailta. Kuitenkin take away – myynti sallittiin ja henkilöstöravintolat (sairaalat, päiväkodit ja teollisuuslaitokset), jotka eivät olleet auki yleisölle saivat jatkaa toimintaa. (Valtioneuvosto, 2020.) Lisäksi hallitus teki mittavia muita päätöksiä ja talousarvioita sekä erityisiä tukipaketteja yrityksille. Talouteen tehtyihin toimenpiteisiin tutustutaan lisää omassa osiossa.

Tiukat rajoitukset ovat olleet tehokas keino tartuntojen vähentämisessä aika lyhyessäkin ajassa ja monessa maassa aloitettiin toukokuussa jo rajoitusten varovaiseen purkuun. Suomessa toimenpiteiden purku alkoi, kun epidemia alkoi näyttää hiipumista. Hallitus haki hybridistrategiaa, jolla voitaisiin yhteiskuntaa avata ja kuitenkin suojata väestöä. Tässä strategiassa rajoituksia purettiin asteittain (taulukko 3), mutta samalla siirryttiin laajempaan testaamiseen, jäljittämiseen ja sairastuneiden eristämiseen ja hoitoon. (Koivisto & Stenroos 2020). Suomen pääministeri Marin toivoo, että valmiuslaista voitaisiin luopua kesäkuun lopussa. Ja kesäkuun alussa pohditaan voiko matkustajaliikenteen avata liikenteelle. Lisäksi Marin totesi, ettei kaikille ole ollut selvää mitkä rajoituksista on ollut lakiin perustuvia ja mitkä suosituksia. (MTV3 26.5.2020)

Taulukko 3 Suomen purkutoimenpiteitä (Yle 2020)

	Toimenpiteet	Aika
Koulut	Koulut siirtyvät lähiopetukseen. Koska lasten rooli ei ole tartuntojen levittäjänä suuri. Opetukseen siirtymistä ohjeistettiin tarkkaan.	14.5.2020
Kirjastot	Lainaaminen heti 4.5.2020 Muuten auki	14.5.2020
Rajat	Viron työmatkaliikenne tietyin edellytyksin	14.5.2020
Ulkoharrastuspaikat	Avattiin	14.5.2020
Ravintolat ym	Tietyin varauksin	1.6.2020
Julkiset tilat	Museot, sisäliikuntapaikat, k	1.6.2020
Kokoontumisrajoitukset	Rajoitus nousee 10 henkilöstä 50 henkilön ryhmiin	1.6.2020
Yleisötilaisuudet	Edelleen yli 500 henkilön yleisötilaisuuksien järjestäminen kielletty	31.7.2020
Etätyö	Suositus tehdä mahdollisuuksien mukaan	toistaiseksi
Yli 70-vuotiaat	Suositus välttää fyysisiä kontakteja. Tässä tapahtuu muutoksia.	toistaiseksi

3.4 Pohdintoja rajoitusten vaikutuksista yhteiskuntaan

Pandemioiden vaikutukset yhteiskuntaan on aina suuria. Taudit leviävät helposti ihmisten liikkuvuuden vuoksi maasta toiseen. Matkustaminen on nopeaa ja helppoa vaikka maapallon toiselle puolelle. Isot kaupungit suurien asukasmäärien ja ahtaan kaupunkisuunnittelun vuoksi ovat myöskin otollisia nopeaan tautien leviämiseen. Myöskin ihmisten elintavat ovat muuttuneet enemmän riippuvaiseksi esimerkiksi julkisesta liikenteestä, isoista yhteisöistä (isot koulut ja työpaikat) sekä elintarvikkeiden ja muiden tarpeellisten hyödykkeiden kohdalla ei olla enää omavaraisia. Mittavat rajoitukset tuntuivat sulkevan koko maailman ja ihmiset eristäytyivät koteihinsa pahimpaan aikaan. Yritykset sulki oviaan eri puolella maailmaa ja joissakin maissa oli tiukat ulkona liikkumisrajoitukset. Ihmisiä kuoli ja terveydenhuolto oli paikoitellen ylikuormittunutta eri maissa. Köyhyys lisääntyy jo valmiiksi köyhissä maissa ja taloudellinen kriisi uhkaa myös muita maita.

Ihmisten käyttäytyminen muuttui osalla hyvin rajusti. Menevään elämään tottuneet ihmiset joutuivat luopumaan omista elintavoistaan, harrastuksistaan ja elämä muutenkin saattoi

muuttua hyvinkin rajusti rajoitusten pyöriessä. Tämä saattoi vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin. Myöskin rajoitusten vaikutukset yhteiskuntaan oli suuria, koska ne vaikuttivat ihmisten ostoskäyttäytymiseen ja muuhunkin käyttäytymiseen. Myöskin etätöiden ja -koulujen vaikutus näkyi yhteiskunnassa, koska suuri osa väestöstä joutui muuttamaan rutiinejaan hyvinkin paljon. Toisaalta moni huomasi etätöiden sopivan paremmin itselleen ja muutenkin pienen rauhoittumisen normaalista arjesta olevan paikallaan. Ihmisten pelko ja ahdistus olivat yksi suurista vaikutuksista varsinkin epidemian alkuvaiheessa. Uutiset muun muassa Italiasta ja Espanjasta olivat lohduttomia ja aiheuttivat huolta Suomen tilanteesta.

Isoja sekä pieniä yleisötilaisuuksia ja miljoonien ihmisten seuraamia tapahtumia siirrettiin tai peruttiin kokonaan. Esimerkiksi kesäolympialaiset siirrettiin vuoteen 2021, Jääkiekon MM-kisat ja Eurovision song contest 2020 peruttiin. Näiden peruuntuminen siirtyminen aiheuttavat omat ongelmansa järjestävissä maissa. Joissa jouduttiin hyvinkin nopealla aikavälillä miettimään uudestaan aikataulut ja joissakin tapauksissa taloudelliset tappiot saattavat olla hyvinkin isot.

Terveydenhuoltolaitos (THL 2020) toteutti jatkuvaa seuranta-epidemian ja rajoitustoimien vaikutuksista yhteiskuntaan, väestön palvelutarpeisiin, palvelujärjestelmän toimintaan, kansantalouteen ja mielialaan Suomessa. Vaikutukset näkyivät ihmisten arkielämässä monella lailla. Suurin näkyvä vaikutus oli sosiaalisen kanssakäymisen vähentyminen. Jopa 60 prosenttia työkäisistä koki yhteydenpidon muihin vähentyneen ja joka kolmannen suomalainen koki yksinäisyyden tunteen lisääntyneen. Myöskin taloudellinen tilanne on voinut huonontua lomautusten vuoksi. (THL 2020.)

Omien huomioideni mukaan ihmisten käyttäytyminen on vaihdellut aika lailla laidasta laitaan. Vaikeudet aiheuttavat yhteisöllisen tunteen ja ihmiset taistelivat yhtä isoa asiaa vastaan joukkona. Näin saatiin aikaiseksi erilaisia yhteistoimintaa ja korvaavia keinoja saada iloa ihmisille, jotka ovat joutuneet viettämään aikaa enemmän kotona. On tehty ohjelmia ja konsertteja internetissä ym. Ihmiset ovat opetelleet käyttämään erilaisia tapoja pitää yhteyttä läheisiin. Ihmisten halu tehdä hyvää on lisääntynyt ja ihmisten yhteiskunta vastuu niin yritysten kuin ihmisten osalta on kasvanut. On hankittu hengityskoneita sairaaloille ja ollaan tietoisia omasta vastuusta taudin leviämisen estämisessä. Mutta sitten on ihmisiä, jotka pitävät kiinni omista oikeuksistaan ja vähät välittävät suosituksista. Toisaalta osa ihmisistä alkoi hamstraamaan aivan liikaa ruokaa, käsidesiä ja vessapaperia. Hamstraukseen ei ollut mitään syytä Suomessa, koska täällä kaikki päivittäistavara-kaupat saivat olla auki ja tavaraa oli saatavilla. Valitettavasti hamstraus aiheutti tuotteiden loppumisen kaupoista.

4 Taloudelliset vaikutukset

Rajoitukset olivat tiukat ja niiden vaikutukset talouteen olivat hyvin suuret ympäri maailmaa. Tiukkojen rajoitusten vuoksi maailmantalous koki äkkipysähdyksen. Lisäksi kuluttajien varovaisuus on aiheuttanut rajoitusten lisäksi taloudellisen aktiviteetin supistumisen ennennäkemättömän nopeasti. Työllisyys on romahtanut nopeasti varsinkin niillä aloilla, joilla rajoitusten vaikutukset ovat olleet suurimmat. Yhden ennustuksen mukaan ennustettiin maailmantalouden supistuvan vuonna 2020 eniten sitten 1930-luvun suuren laman. Voidaan puhua koronashokista, joka vaikuttaa talouteen kysyntää ja tarjontaa pienentämällä. Kysyntään vaikuttaa rajoitusten lisäksi lomautukset, työttömyys tai sen uhka sekä yleinen huoli tulevaisuudesta. Tähän kun lisätään myös rajoitusten aiheuttamat vaikutukset liiketoimintaan, joten vaikutukset riippuvat eri tekijöistä ja voivat muuttaa ennustuksia suuntaan tai toiseen hyvinkin nopeasti. Tilannetta on hankala ennustaa vajavaisten tietojen perusteella. (Korhonen & Virolainen 2020.) Koska tilanne on vielä tätä työtä kirjoittaessa toukokuussa 2020, ei tässä työssä voida tehdä tarkkoja analyyseja pitkäaikaisista vaikutuksista. Lähinnä käydään läpi tulleet vaikutukset sekä joitakin ennusteita. Totta kai hetkellinen tilanne on hyvinkin paha ja valtioiden velat kasvavat paljonkin, mutta todelliset pitkäaikaiset vaikutukset nähdään myöhemmin.

Valtionvarainministeriön ennusteen mukaan maailmantalous supistuu kaksi prosenttia ja maailmankauppa viisi prosenttia vuonna 2020 (Valtionvarainministeriö 2020). Toisaalta Handelsbankenin arvion mukaan maailmantalous supistuu 3,5 prosenttia ja monissa maissa nähdään kaksinumeroisia työttömyyslukuja. Toisaalta vuoden 2021 maailmantalouden kasvun ennustetaan olevan 5,2 prosenttia. Keskuspankit ja valtiot ovat luoneet erilaisia elvytystoimia, joilla pyritään estämään työttömyyttä ja konkurssiaaltoa. Monien maiden julkinen velka nousee juurikin elvytyspakettien vuoksi. Lisäksi maailma seuraa tarkkaan Yhdysvaltojen tilannetta, koska maata voidaan pitää maailmantalouden veturina. Koronapandemian aiheuttama taantuma on syvin moneen vuosikymmeneen, mutta toisaalta rajoitusten purun onnistuttua ja taudin tukahduttaminen nopeasti auttavat talouden palautumista seuraavina vuosina. (Handelsbanken 2020.)

Kiinan talous elpyy pikkuhiljaa ja maan teollisuustuotanto on lähtenyt huhtikuussa kasvuun ja oli jopa 3,9 prosenttia plussalla. Mutta vähittäismyynti laski huhtikuussa 7,5 prosenttia. Kiinan kansantalous laski vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä 6,8 prosenttia. Maailman öljymarkkinat alkoivat vakaantua. Euroalueen bruttokansantalous laski ensimmäisellä neljänneksellä 2020 3,8 prosenttia ja koko EU:ssa bruttokansantalous laski 3,5 prosenttia edellisestä vuosineljänneksestä. Pudotus on jyrkin sitten vuoden 1995.

Vuoden 2019 ensimmäiseen neljännekseen verrattuna euroalueen talous laski 3,3 prosenttia ja koko EU:ssa 2,7 prosenttia. Venäjän keskuspankki ennusti maan talouden supistuvan 4-6 prosenttia. (MTV3 2020.)

Yhdysvaltojen talous on ennennäkemättömässä tilanteessa. Koronan aiheuttamassa talouskriisissä työttömien määrä kasvoi 39 miljoonalla yhdeksässä viikossa. Työttömyys oli huhtikuun lopussa 14,7 prosenttia. Viimeksi vastaava lukuja on ollut 1930 -luvulla. Ja finanssikriisin aikakin 2010 työttömyys oli vain 10 prosenttia. (Varho 2020b.) Yhdysvaltain keskuspankin pääjohtaja Jerome Powellin mukaan Yhdysvaltain talous saattaa supistua jopa 20-30 prosenttia toisella vuosineljänneksellä ja työttömyys voi nousta jopa 25 prosenttiin. (Haukka 2020)

4.1 Vaikutukset Suomen talouteen

Valtiovarainministeriön huhtikuussa tehdyn arvion mukaan talous supistuu 5,5 prosenttia ja Suomen bruttokansantuote supistuu eniten tämän vuoden toisella neljänneksellä, mutta sen jälkeen kasvun pitäisi elpyä. Kasvun arvioidaan olevan 1,3 prosenttia vuosina 2012-2022. Julkinen talous heikkenee voimakkaasti johtuen koronaepidemian vaikutusten lieventämiseksi tehdyistä toiminna. Julkisen talouden alijäämä kasvaa vuonna 2020. Julkisen talous pysyy selkeästi alijäämäisenä, koska talouskasvu ei pysty palauttamaan rahoitusasemaa ennalleen. Tietysti tähän arvioon vaikuttaa koronapandemian kesto. (Valtiovarainministeriö 2020.)

Suomessa tutkitaan poikkeusolojen mekanismin käyttöönottoa. Tämä voidaan ottaa käyttöön poikkeuksellisen vakavan suhdannetaantumien tilanteessa. Käyttöönottoa puolsi talouspoliittinen ministerivaliokunta 10.5.2020. (Valtioneuvosto 2020)

Työttömyys Suomessa nousi selkeästi samoin lomautettujen määrä kuten taulukosta 4 näkee. Työttömien ja lomautettujen todella nopea nousu kertoo koronapandemian aiheuttamasta shokkiefektistä talouteen. Suomessa ei ole koskaan noussut työttömien määrä niin nopeasti kuin nyt. Edes 1990-luvun lamassa nousu ei ollut näin nopeaa, vaikka työttömyys olikin hyvin korkealla silloinkin. 1990-luvulla työttömyys nousi hitaammin useamman vuoden aikana. Lomautettujen suuri määrä selittyy yritysten pyrkimyksistä selvitä rajoituksista. Varsinkin juuri palvelualat olivat suurimpia lomautusten antajia. (Jompero 2020.) Lomautettujen määrä tulee todennäköisesti putoamaan, kun rajoituksia aletaan purkamaan kesäkuussa 2020. Vielä ei ole tarkkaa tietoa kuinka paljon korona lopulta vaikuttaa työttömyyteen.

Taulukko 4 Koronan vaikutukset työttömien ja lomautettujen määrään helmikuusta huhtikuuhun 2020 sekä vertailu huhtikuuhun 2019. (Työ- ja elinkeinoministeriö, Työllisyyskatsaukset 2020)

	Helmi- kuu 2020	maalis- kuu 2020	huhtikuu 2020	Muutos 2- 4.2020	Muu- tospro- sentteja	Muutos huhtikuu 2019 -/+	Muu- tospro- sentti
Työnhakijoi- den määrä	530 144	622 443	745 709	215 565	40,7	229 217	43,6
Työttömiä	248 147	309 059	433 058	184 911	74,5	203 410	88,6
Kokoaikai- sesti lo- mautettuja	18 776	65 296	163 700	144 924	771,80	152 100	1309,0
Uudet avoi- met työpaikat	73 600	63 500	50 100	-23 500	-31,9	-18 700	-27,1

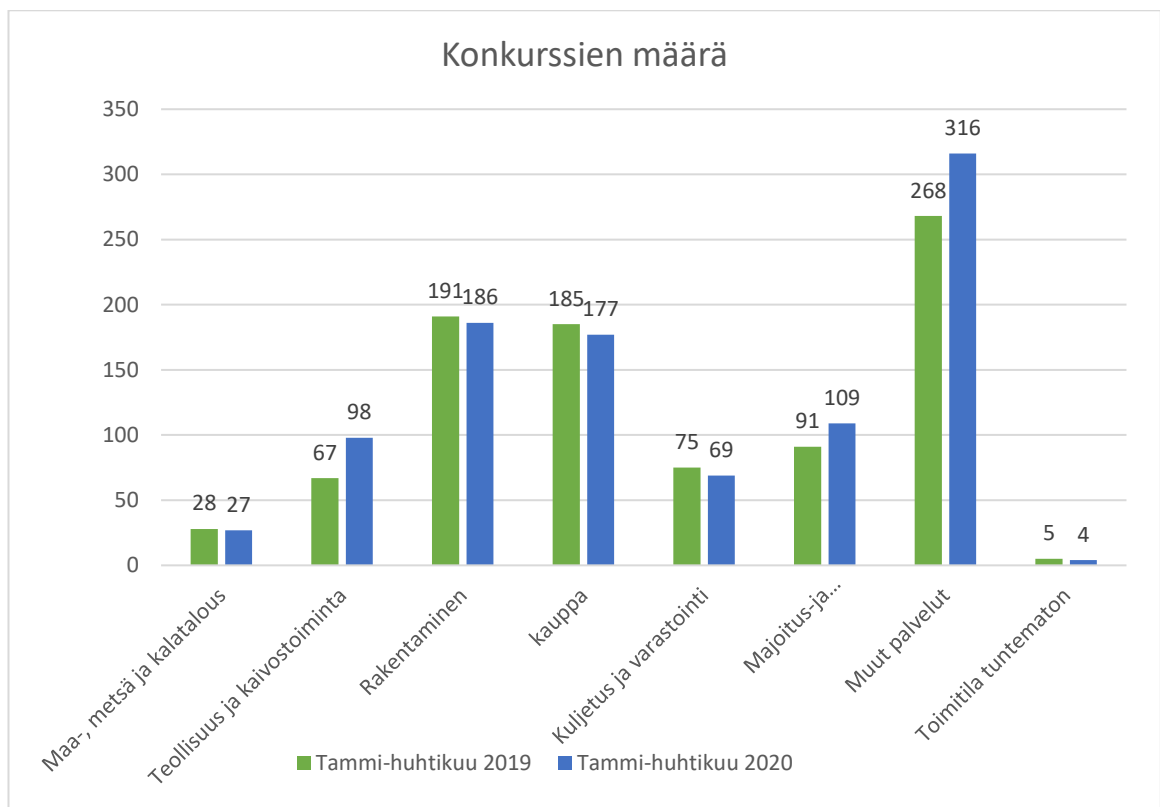
4.2 Pohdintoja taloudesta ja työttömyydestä

Vaikka jossain vaiheessa näytti hyvinkin pahalta, uusimmat tiedot luovat varovaisen positiivisen ennusteen. Jos rajoittamistoimien purku onnistuu ja uutta aaltoa ei tule talous voi hyvinkin toipua nopeammin kuin on ajateltu. Kun seuraa ennustuksia niin suuressa osassa on huomattavissa shokkiefektin vaikutukset eli talous notkahtaa hyvin nopeasti, mutta siitä talous elpyy kuitenkin nopeasti. Julkinen talous on eriasia, koska valtiot ovat joutuneet ottamaan hyvinkin suuria lainoja tai rahoittamaan muuten mittavia elvytystoimia. Toisaalta ilman tukia yritykset voisivat olla suurissa vaikeuksissa ja silloinkin julkinen talous notkahtaisi verotulojen puutteeseen ja sosiaaliturvan lisäntymisenä. Työttömyys on korkealla, mutta jonkin verran rajoitusten purkaminen auttaa alentamaan lukemia, kun lomautettuja palaa töihin. Toisaalta Yhdysvaltojen tilanne voi vaikuttaa kasvuun hidastavana, jollei tilannetta saada siellä kuntoon.

Pessimistisemmässä ajattelussa rajoitustoimien purku epäonnistuu ja toinen aalto iskee. Silloin taasen vaikutukset ovat hyvinkin paljon suuremmat ja taantumasta nouseminen vie huomattavasti enemmän aikaa ja työllisyys voi jopa nousta konkurssien määrän nousemisenä. Ja miten EU:n tukipaketti vaikuttaa Suomen ja Euroopan tilanteeseen. Tässä työssä ei siihen paneuduttu tarkemmin. Mutta kylläkin sillä on oma vaikutuksensa talouteen.

5 Koronaepidemian vaikutukset yrityksiin

Pandemian vuoksi tehdyt rajoittamistoimet iskevät kovaa kaikenlaisiin yrityksiin. Suomessa suurin vaikutus oli ravintola- ja ravitsemusalalla sekä matkailu- ja majoitus-alalla. Kuitenkaan koronan vaikutusta suomalaisten yritysten konkurssiin ei ole ainakaan ollut havaittavissa tammikuu-huhtikuu 2020 välillä. Kuten kuvio 1 näkee vireille laitettujen konkurssien määrä ei ollut huomasti nousussa ja itse asiassa maaliskuu oli samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna ja huhtikuun määrä oli jopa -9.5 prosenttia vähemmän. Vuoden 2020 tammikuu ja helmikuu olivat ne kuukaudet, jotka nostivat vireille laitettujen konkurssien määrää vertailujaksolla. (Tilastokeskus 2020.)

Kuvio 1 Konkurssien määrä vuosina 2019 ja 2020 eri toimialoilla (Tilastokeskus 2020)

Pitää ottaa myös huomion, ettei kaikkia vaikutuksia näy heti vaan viiveellä investointien siirtymisen tai peruuntumisen vuoksi. Samoin vaikutukset voivat näkyä toisella alalla kuin tällä hetkellä koronan vuoksi vaikeuksissa olevat. Esimerkkinä voidaan pitää telakoita, joihin vaikuttaa varustamoiden investointipäätösten jäihin laittaminen. Vaikka telakoissa on rajoitusten aiheuttamia ongelmia jo nyt, niin risteilylaivojen menekki vähenee ja peruutuksia voi tulla myöhemminkin. Näin ollen voi nekin telakat, jotka ovat selvinneet vähällä joutua suuriin taloudellisiin vaikeuksiin. (Meriteollisuus 2020.) Samoin voidaan ajatella rakennusteollisuudesta. Suomessa rakennuskohteita on ollut ja niitä riittää. Mutta taantuman

vuoksi investointipäätöksiä mietitään uudelleen ja rakennusteollisuus pelkää kuntien velkataakan kasvaessa laittavan investointeja jäihin. Silloin vaikutukset voidaan nähdä rakennusteollisuudessa vasta 3-5 vuoden päästä. Tämän vuoksi valtion toivotaan tukevan investointeja myöhemminkin. (Infra 2020.)

Huhtikuussa Riikka Lahtisen mukaan tukitoimista huolimatta voi syksyllä olla edessä pienyritysten konkurssiaalto. Tuet auttavat, mutta tuloja on kuitenkin jäänyt saamatta ja menot ovat kuitenkin olleet samat. Tällöin saattaa menot olla kaksin-kolminkertaiset, ja niihin ei välttämättä tuet auta ja tulojen määrä saattaa olla riittämätön niihin nähden. Kirjanpitäjien mukaan osalla pienyrityksillä liikevaihto saattoi kadota kokonaan. Tilitoimistoissa pelätään yritysten puolesta, jotka saattavat menettää maksuvalmiutensa. Huhtikuussa kirjanpitäjille tehdyn tutkimuksen mukaan joka kolmas yritys oli vakavissa taloudellisissa vaikeuksissa ja joka viides pienyritys on vaarassa ajautua konkurssiin. (Sipola 2020.)

Palvelualojen yrityksistä 17-20. 4.2020 tehdystä kyselystä 220 toimitusjohtajasta 88 prosenttia ennusti toiminnan jatkuvan kolmen kuukauden päästä ja kahdeksan prosenttia taas uskoi olevansa samassa ajassa konkurssiriskissä ja yksi prosentti uskoi lopettavansa toiminnan. (MTV3 2020.) Toisaalta toukokuussa tehdyn Suomen yrittäjien yrittäjägallupin mukaan koronavirus oli aiheuttanut ongelmia 73 prosentille yrityksistä, joka on vähemmän kuin maaliskuussa. Myös selviytymiseen uskoo nyt 55 prosenttia yrityksistä, joka oli enemmän kuin viimeksi (45 prosenttia). 18 prosenttia ilmoitti maksuvaikeuksista, yhdeksän prosenttia mietti yrityksen alasajoa ja seitsemän prosenttia pelkää konkurssia. (Tamminen 2020)

Saman tutkimukseen mukaan suurin ongelma oli myynnin vähentyminen 68 prosentilla vastaajista. Näistä 41 prosentilla myynti laski yli 30 prosenttia. Tämäkin määrä oli laskenut maaliskuusta. Ja 32 prosentilla koronalla ei ollut vaikutusta myyntiin ja näidenkin yritysten määrä oli noussut maaliskuusta. 47 prosenttia yrityksistä arvioi tarvitsevänsä suoraa julkista tukea selviytymiseen ja 52 prosenttia on hakenut tai hakemassa julkista tukea. Näistä suurin osa on kaupan alalla ja palvelualoilla. (Tamminen 2020.)

Matkailu- ja majoitusala menettivät melkein kokonaan asiakkaansa ja käyttökate laski kolmeen prosenttiin. Hotelleja suljettiin, esimerkiksi Scandic-ketju sulki 56 hotellia ja Sokos hotels sulki 60 prosenttia hotelleistaan. S-ryhmän ketjujohtaja Ojanperän mukaan pahimmillaan koko Suomen kysyntä olisi mahtunut yhteen hotelliin. (Toivio, 2020.)

Isotkin yritykset olivat vaikeuksissa koronan vuoksi. Esimerkiksi Nissan harkitsi 20 000 työläisen eli 15 prosentin vähennystä yhtiön työvoimasta. Syitä tähän oli tehtaiden sulkeminen rajoitusten vuoksi ja myynnin romahtaminen esimerkiksi huhtikuussa myynti romahti 62 prosenttia. Toukokuussa 2020 Nissan ilmoitti sulkevansa tehtaot Espanjassa sekä Indonesiassa. Samalla tuotantoa vähennetään kokonaisuudessa viisi prosenttia. Nissan tekee yhteistyötä Renaultin ja Mitsubishin kanssa. Tämän vuoksi yritykset päättivät jakaa markkinat maantieteellisesti, jotta tehokkuus ja kilpailukyky kohentuisivat. Nissan ilmoitti keskittyvänsä vastaisuudessa Japanin, Kiinan ja Pohjois-Amerikan markkinoille. Toisaalta Nissan oli jo ennen koronaa taloudellisissa vaikeuksissa, joten näitä toimenpiteitä ei voi pitää pelkästään pandemian aiheuttamana, mutta antoi varmaan oman vaikutuksensa toimenpiteisiin (MTV3 2020; Kokkonen 2020.)

Lentoyhtiöihin koronapandemia iski rajusti matkustusmäärien romahtaessa minimiin hetkessä. IATE arvio maaliskuun alussa epidemian leikkaavan yhtiöiden liikevaihdosta 56-100 miljardia vuonna 2020. Brittiläinen Flybe hakeutui konkurssiin 5.3.2020, mutta oli jo valmiiksi pahoissa vaikeuksissa ja koronaviruksen aiheuttama tilanne oli viimeinen silaus Flybelle. Finnair joutui vähentämään liikennöinnin määrää rajusti koronapandemian vuoksi. Maaliskuussa 2020 Finnair kertoi jopa 90 prosentin liikennöinnin vähentämisestä normaalitilanteesta huhtikuun 2020 alusta siihen asti, kunnes tilanne parantuu. Finnair ilmoitti Yt-neuvotteluista 28.5.2020 tavoitteena vähentää kuluja. Finnairilla oli vuoden vaihteessa noin miljardi euroa rahaa ja nettovelkaantumisasaste maltillinen, joten shokkikestävyys oli hyvällä tolalla, mutta Finnair arvio lentoliikenteen toipumisen vuoden 2019 tasolle vievän 2-3 vuotta. SAS lentoyhtiö mietti vähentävänsä huhtikuussa, jopa 5000 työpaikkaa. Myös halpalentoyhtiö Norwegianin oli vaikeuksissa ja ilmoitti maksavansa vain välttämättömät laskut voidakseen jatkaa toimintaa. Yhtiön kassa saattaisi tyhjentyä toukokuun puoleenväliin mennessä ilman Norjan valtion tukea. Norwegian hakeutui yrityssaneeraukseen huhtikuussa ja toukokuussa Norwegian muutti velkojaan 900 miljoonan euron edestä yhtiön osakkeiksi sekä osakeannilla. Näin toimimalla yhtiö sai valtion tuen. (MTV3 2020.; Okkonen 2020; Harjumaa 2020; Lehtonen 2020.)

Kuitenkaan kaikki alat eivät kärsineet Suomessa Koronasta. Vähittäiskauppa teki hyvää tulosta, esimerkiksi Keskolla oli koronapandemiasta huolimatta paras vuosineljänneksen tulos 65.1 miljoonaa euroa vuonna 2020. Liikevaihto kasvoi edellisvuoden vastaavasta ajasta neljä prosenttia 2,5 miljardiin euroon. (MTV3 2020.)

Vaikutukset yrityksiin riippuu hyvin paljon millä alalla toimivat ja missä maassa. Suomessa ei ollut tiukkaa ulkonaliikkumiskieltoa, joten yritykset pystyivät pitämään toimintaa yllä. Kuitenkin vientiin ja muuhun toimintaan saattaa vaikuttaa myös rajoittamistoimet muualla

maailmassa. Myös suoratoistopalvelut olivat kovalla käytöllä ja se varmaan näkyi niiden liikevaihdossa.

5.1 Huomioita yrityksiä keinoista myynnin lisäämiseksi

Koronapandemian aikaan oli ihana nähdä, kuinka nopeasti mm. pienyritykset alkoivat kehittää keinoja millä voivat jatkaa toimintaansa. Vähittäiskaupat lisäsivät riskiryhmille omia aikoja sekä kotiinkuljetuksien toimintaa lisättiin ja niiden tilaamista helpotettiin vanhemmillekin ihmisille. Kauppoihin laitettiin muistutuksia turvaväleistä ja käsidesiä oli tarjolla. Myöskin kauppiat ottivat ravintoloiden ruokia myyntiin. Ravintolat lisäsivät nouto- ja kotiinkuljetuspalveluja sekä kahvilat tekivät take away- myyntiä. Kehitettiin erilaisia paketteja esim. vappuna brunssipakkaus.

Kivijalkaliikkeet aloittivat kotiinkuljetuksia sekä postimyyntiä erikeinoin. Muutenkin verkko-kauppa jylläsi markkinoita. Yhteistyötä tehtiin eri yritysten kanssa. Etätoimintaa lisättiin esimerkiksi ryhmäliikuntatunnit. Ulkomailta tuli mitä ihmeellisimpiä keinoja pitää ravintoloiden turvavälit kunnossa oli hattuja, kasvihuoneita ja vaikka mitä. Jännityksellä odotan. miten joku ratkaisee ongelman Suomessa yhtä innovatiivisesti. Hotellit vuokrasivat huoneita etätyöskentelyyn.

Vaikeina aikoina pitää tehdä asioita hieman eri lailla ja kenties tässä joidenkin yrittäjien innovatiivisuus on vain eduksi. Toivottavasti osa näistä toiminnoista jää elämään koronan jälkeiseen aikaan, koska ne voivat toimia myös muulloinkin. Niitä palveluja ei vain oltu osattu odottaa tai käyttää.

Myös nettisivujen pitää olla toimivat ja ehkä mietitty verkkokauppa mahdollisuutta. Pandemian aikoina, kun ihmiset ovat kodeissaan eivätkä pysty käymään ostoksilla niin hyvät verkkosivut ja verkkokauppa voivat olla ratkaisevassa osassa.

6 Valtion tuet ja toimenpiteet talouden elvyttämiseksi

Pandemian aikoina varsinkin ravitsemus- ja majoitusliikkeet sekä muut pienyritykset olivat todella tiukalla. Ensin asiakaskadon sitten valtion antamien ohjeistuksien vuoksi. Koska poikkeusolot antoivat syyn valtiolle sulkea kahvilat, ravintolat ja baarit ym., olivat ne todella suurissa vaikeuksissa. Lisäksi monet muut alat menettivät asiakkaitaan ihmisten jäädessä kotiin kuuliaisena kansalaisena. Kauneudenhoito-, hieronta- sekä jalkojenhoitopalvelut menettivät suuren osan asiakkaistaan varsinkin alkuun. Ilman tukia nämä yritykset eivät olisi pärjänneet kovinkaan pitkään

Suomen hallitus esitti monia erilaisia keinoja tukea yritysten toimintakykyä. Suurin osa on määräaikaista keinoja. Osa keinoista on yrityksiä rahallisesti auttavia ja osa on erilaisia lakien muutoksia. Hallituksen ensimmäinen esitys käsitti 15 miljardin euron tukipaketin. Vuonna 2009 finanssikriisissä tukipaketti oli 7 miljardia euroa. Korona elvytyspaketin toimet ovat määräaikaista ja ovat voimassa kolme kuukautta. Osa tuli voimaan heti ja osa yritettiin saada voimaan mahdollisimman nopeasti. (Pantsu 2020.) Tässä työssä käsitellään vain osa, esimerkiksi maatalouspuolentukia ei käsitellä.

6.1 Valtion tuet

Yksinyrittäjän tuki 2000 euron kertakorvaus yritystoiminnasta aiheutuneisiin kuluihin. Näihin lukeutuu yritystoimintaa varten hankittujen tilojen ja laitteiden kustannukset sekä kirjanpito ja toimisto menot. Kustannusten pitää olla aiheutunut 16.3-31.8.2020 välillä. Ehtona on koronatilanteen vuoksi 16.3.2020 jälkeen yksinyrittäjän heikentynyt taloudellinen tilanne ja liikevaihto sekä edellytykset kannattavaan liiketoimintaan. Yrittäjän pitää olla päätoiminen yrittäjä, jolla ei ole palveluksessa palkattua työvoimaa. Yksinyrittäjän tuki ja työttömyysturva eivät sulje toisiaan pois, joten molempia voi hakea. Tämä tuki on kunnilta haettavissa ja kunnat voivat hakea valtiolta valtionavustusta. Valtio on varannut tähän yhteensä 250 miljoona euroa. (Valtioneuvosto 2020.)

Kustannustuki on tarkoitettu, joiden liikevaihto on pudonnut merkittävästi koronaviruksen vuoksi ja on toimialasta riippumaton. Tavoitteena on edesauttaa yritysten toipumista ja välttää lomautusten muuttuminen irtisanomisiksi. Tuen tarkat määrät eivät olleet vielä selvillä tätä kirjoittaessa. Mutta tukea voi saada kahdelta kuukaudelta ja se haetaan valtionkonttorista. Vaikka olisi saanut muita tukia, voi hakea kustannustukea. Silloin tuesta vähennetään muut tuet pois. Ravintola-alan tuki ja yksinyrittäjien koronatuki vähennetään kokonaan ja kehittämistuista otetaan huomioon 70 prosenttia. Tämä tuki myös poistaa ELY-keskusten ja Business Finlandin Koronatilanteen tukien tarpeen, joten ne ajetaan alas. (Valtioneuvosto 2020.)

Kustannustuki vaikuttaa yrityksen voitonjakokelpoisiin varoihin ja tuen piirissä on myös yhdistykset ja säätiöt, joilla on liiketoimintaa. Toisaalta tuki ei koske valtion pääomasijoitusyhtiö Tesin oman pääoman ehtoisen koronarahoituksen piirissä olevia yrityksiä eikä pankki- ja vakuutustoimialan yrityksiä. (Valtioneuvosto 2020.)

Ravintolatuki hyväksyttiin Euroopan unionin komissiossa 29.5.2020. Tuki on 120 miljoonan euron tukiohjelma, joilla korvataan ravintoloiden sulkemisesta johtuneet menetykset. Eduskunta korotti tukisumman 170 miljoonan euroon. (MTV3 2020.) Ravintolatukilaki tulee voimaan 5.6.2020. Ravintolatuki on tehty korvaamaan ravintoloille ja muille ravitsemusliiketoimintayrityksille liiketoiminnan sulkemisesta tai toiminnan rajoittamisesta aiheutuneita kuluja. Koska liiketoimintayritykset suljettiin lain voimalla, olisi tarpeetonta kurittaa niitä sen vuoksi enempää. Malli koostuu uudelleentyöllistämistuesta ja hyvityksestä toiminnan rajoittamisesta. (Valtioneuvosto 2020)

Valtioneuvoston tiedotteen 8.5.2020 mukaan uudelleentyöllistämistuki:

- Tuetaan yritysten kykyä työllistää työntekijöitä.
- Tuen määrä 1 000 euroa työntekijää kohti. Edellytetään, että työntekijälle maksetaan rajoitusten poistuttua kolmen kuukauden aikana vähintään 2 500 euroa.
- Maksetaan vain niiden kokoaikaisten työntekijöiden määrän mukaan, jotka työskentelivät yrityksessä ennen rajoituksia.
- Maksetaan korkeintaan 800 hengestä.
- Yrityksen muut tuet voivat vaikuttaa tuen määrään.
- Tukea haetaan ja sen myöntää ELY-keskus sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintakeskus KEHA-keskus

Valtioneuvoston tiedotteen mukaan hyvitys toiminnan rajoittamisesta:

- Hyvitetään kohtuullisesti rajoitusten vaikutuksia hoitaa juoksevia kustannuksia.
- Määrään vaikuttaa kuinka paljon myynti on laskenut huhtikuussa verrattuna tammi-helmikuun keskimääräiseen määrään. Vain muutoksen mukainen osuus joustamattomista juoksevista kuluista hyvitetään. Kohtuullinen hyvitys 15 prosenttia.
- Hyvityksellä ei kompensoida myynnin laskua, vaikka sitä hyödynnetään laskennassa.
- Hyvitys voi olla enimmillään 500 000 euroa.
- Jos vertailuajan myynti ylittää yli miljoona euroa, hyvityksen määrä on ylittävältä osalta viisi prosenttia
- Tuesta vähennetään tuet ELY-keskukselta tai Business Finlandilta.
- Hyvitys maksetaan pääosin ilman hakemusta Verohallinnosta saatavien arvonlisäverotietojen mukaan. Osa yrityksistä joutuu hakemaan tukea, kuten muita tukia hakeneet.

- Hyvitys maksetaan kahdessa erässä joukkomaksatuksen piirissä oleville yrityksille.

Lakia muutettiin eduskunnassa uudelleentyöllistämistukea voi saada myös vuokratyöntekijöistä. Hyvityksen osalta muutettiin lakia hyvityksen määrän laskemisen kohdalla, jotta kausivaihtelut tulisi paremmin esille. (Hakola 2020.)

6.2 Hallituksen muut toimenpiteet

Elvytyspaketti sisälsi muitakin toimia kuin suoraa tukea. Näillä kanssa pyritään auttamaan yritysten toimintakykyä. Elvytyspaketin lisäksi Suomen Pankki päätti kaksinkertaistaa yritystodistusten osto-ohjelman volyymin ja Valtion Eläkerahasto lisäsi yritystodistusten määrän enintään miljardiin euroon. (Pantsu 2020)

Työeläkemaksua alennetaan 2,6 prosenttiyksikköä. Tämä oli voimassa 2020 loppu. Tämä keventää yritysten maksulaskua 910 miljoona euroa. Työeläkeyhtiöt voivat pidentää työeläkemaksujen ja yrittäjän eläkevakuutusmaksujen maksuaikaa kolmeen kuukauteen. Finnveran takausvaltuuksia nostettiin 12 miljardiin euroon. Finnveran takaukset pankkien myöntämille yritysluotoille nousi maksimissaan 80 prosenttiin. Business Finland avustusvaltuutta lisättiin 150 miljoona euroa nopeisiin tuki toimiin. Lisäksi esitettiin yritysten kehitykseen 50 miljoonan euron lisäystä. Työttömyysturvan omavastuupäivät poistettiin lomautuksissa ja irtisanomistilanteissa, myöskin työssäoloehto lyhennettiin. Työttömyysturvan toimista koituu 100 miljoonan kustannukset valtiolle. Lomautuspäätöksien ilmoitusaika lyheni viiteen päivään ja myös määräaikaista työntekijöitä voi lomauttaa. Yrittäjät ja freelancerit pääsivät työttömyysturvan piiriin ilman yrityksen lopettamista. (Pantsu 2020)

Hallitus päätti myös Alv-takaisinlainauksesta. Takaisinlainauksessa maksetaan vuoden 2020 alkuvuonna maksetut arvonlisäverot. Mutta palautetut arvonlisäverot pitää maksaa takaisin valtiolle parissa vuodessa. Tässä on myös kolmen prosentin korko. Alvin takaisinlainaus helpottaa monien kotimarkkinoilla toimivien yritysten kassatilannetta. (Lammasaari 2020)

7 Pohdinta

Tämä työ on hyvinkin ajankohtainen, mutta se myös asetti haasteita työn tekemiseen. Varsinkin nopean aikataulun vuoksi. Materiaalia oli paljon ja lähinnä verkosta saatavia. Uutiset ja tilanteet muuttuivat koko ajan. Lisäksi ei ollut tarpeeksi tietoa, kuinka korona tulee vaikuttamaan talouteen pitkällä aikavälillä. Joten syvällisempiä analyyseja ei voinut tehdä. Mutta aihe oli minusta hyvin kiinnostava ja halusin paneutua tähän tarkemmin. Olisi ollut ihanteellista, jos olisin voinut paneutua vielä tarkemmin, kuinka korona vaikutti talouselukuihin pienyrityksissä. Mutta tiukan aikataulun vuoksi ei voinut ottaa liian lyhyttä aikaväliä analysoitavaksi, koska miten rajoitusten purku tulee vaikuttamaan talouselukuihin, jäisi kokonaan huomioimatta. Varsinkin tässä tilanteessa, kun rajoituksia aletaan purkamaan varovaisesti ja moni maa avaa rajojaan turisteille. Samoin tukien vaikutukset olisi jäänyt huomioimatta.

Työ jäi vähän lyhyenlaiseksi juurikin siksi, että materiaalia oli ehkä liikaa purettavaksi näin nopealla aikajanaalla ja suurin osa oli kuitenkin samasta aiheesta vähän eri lailla kirjoitettuna. Ennustuksia talouden vaikutuksista löytyy vaikka millaisia ja jos niihin kaikkiin olisi miettimään niin olisi saanut ihan oman työn niistä.

Valittavasti käytin myös paljon niin sanottuja ei niin tieteellisiä lähteitä, kuten iltapäivälehdet. Mutta niissä oli yllättävän hyvin kerrottu asioista.

Se miksi työssä on paljon keskitytty myös ei taloudellisiin tekijöihin johtuu siitä, että niillä on suuri vaikutus talouteen ja voidaan ajatella vieläkin vaarallisemman viruksen aiheuttama pandemia voi olla jopa huomattavasti vahingollisempi taloudelle ja sulkea koko talouden ja jopa nyt auki olleet toimialat. Silloin voi jopa elintarvikkeiden saanti vaarantua.

Mutta toisaalta opin hyvin paljon asioita ja minua lähinnä kiinnosti juuri, miten kriisitilanteissa pienyrityksiä otetaan huomioon. Ja mielestäni, vaikka soraääniä onkin kuulunut, hallitus on ottanut yllättävän hyvin myös pienyritykset huomioon. Vaikka tuet onkin painotunut lähinnä lainapohjaisiksi, on ne parempia kuin ei mitään. Kuitenkin pitää ottaa huomioon, ettei julkinenkaan talouskaan voi ottaa liikaa lainaa, koska vaikutukset yhteiskuntaan kuitenkin ovat hyvin suuret. Nytkin pitää varmaan joitain ratkaisuja tehdä, jotta yhteiskunnan toiminnot pysyvät edes jotenkin samalla tasolla. Myös liialla lainanotolla on se vaikutus yhteiskuntaan, että paineet verojen nostamiseen nousee ja se vaikuttaa myös kuluttajien ostokäyttäytymiseen ja sitä kautta jälleen yrityksiin. Myöskin yritysten verotus voi nousta ja se vaikuttaa myös maksuvalmiuteen.

Tämä aihe laittoi minut myös miettimään, miten itse tulevana yrittäjänä voisin vaikuttaa mahdollisiin kriisitilanteisiin. Ja olenkin päätenyt, että jonkinlainen riskikartoitus olisi jokaisen yrittäjän hyvä tehdä. Siinä olisi hyvä olla mietittynä erilaisia tilanteita ja miten ne vaikuttavat yritykseen ja miten niistä voisi selvitä. Samoin tarkka seuranta yrityksen talousluvuista ja niiden ymmärtäminen on tärkeää kaikenkokoisissa yrityksissä. Koska silloin voi nopeasti tietää mistä voisi nipistää helposti säästöjä ja paljon on vähintään saatava tuloja. Koska aina kriisitilanne ei ole yhtä vakava kuin pandemian aiheuttamat vaan kriisi voi olla yrittäjän vakava sairastuminen, tulipalot tai jopa erilaiset vahingot.

Lähteet

Barro, R., Ursúa, J. & Weng, J. 2020. The Coronavirus and the Great Influenza Pandemic: Lessons from the "Spanish Flu" for the Coronavirus's Potential Effects on Mortality and Economic Activity. The national bureau of economic research. 04.2020. Luettavissa: <https://www.nber.org/papers/w26866>. Luettu: 28.5.2020

Handelbanken 29.04.2020. Handelsbankenin talousennuste: korona leikkaa 10 prosenttia Suomen talouskasvusta. Luettavissa: <https://news.cision.com/fi/handelsbanken-suomi/r/handelsbankenin-talousennuste--korona-leikkaa-10-prosenttia-suomen-talouskasvusta,c3099941>. Luettu 30.05.2020

Hakola, E. 29.5.2020. Laki ravintola-alan tuesta voimaan toivottavasti kesäkuun 5. päivä – Uudelleentyöllistämistuki hakuun sen jälkeen. Yrittäjät. Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/uutiset/628020-laki-ravintola-alan-tuesta-voimaan-viimeistaan-kesakuun-5-paiva#25a63e45>. Luettu 31.05.2020

Hakosalo, H. 17.4.2020. Onko korona uusi espanjantauti? Science with arctic Attitude. Luettavissa: <https://www oulu.fi/blogs/science-with-arctic-attitude/espanjantauti>. Luettu: 11.5.2020

Harjumaa, M. 20.5.2020. Finnairin korona-ahdinko jatkuu – henkilöstöjohtaja: "Lisälomaukset näyttävät väistämättömiltä": Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11360675>. Luettu: 30.5.2020

Haukka, I. 18.5.2020. Yhdysvaltain keskuspankin johtaja: Pandemia voi supistaa maan taloutta jopa 20–30 prosenttia. Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11356599>. Luettu 31.05.2020

Historia. Espanjantauti vaati 50 miljoona ihmishenkeä. Historia. Luettavissa: <https://historianet.fi/tiede/laeaketiede/espanjantauti-vaati-50-miljoonaa-ihmishenkea>. Luettu 16.05.2020

Iltalehti. 2020. Päivä 69 Kreikka sulki koulut. Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/ulko-maat/a/bf17e49b-a8cc-431e-ad2d-8b04a3307058>. Luettu: 23.5.2020

Iltalehti. 2020 Päivä 90: pandemialuvuissa yhä kovaa kasvua, vuorokaudessa 100 000 uutta tartuntaa. Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/koronavirus/a/136f37d8-1c8c-4206-90ff-d5a47db0a4c3>. Luettu 23.05.2020

Iltalehti. 2020 Päivä 77: 475 ihmistä kuollut Italiassa koronaan vuorokaudessa-ssuurin luku koko maailmassa. Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/koronavirus/a/4d91358f-a125-45f2-9e4a-ba9534464fda>. Luettu 23.5.2020

Infra Ry. 29.5.2020. Selvitys: Kuntien infrainvestoinnit eivät tyssänneet koronaepidemiaan, mutta lopulliset vaikutukset näkyvät viiveellä. Luettavissa: <https://www.rakennusteollisuus.fi/INFRA/Ajankohtaista/tiedotteet2-kansio/2020/selvitys-kuntien-infrainvestoinnit-eivat-tyssanneet-koronaepidemiaan-mutta-lopulliset-vaikutukset-nakyvat-viiveella/>. Luettu: 31.05.2020

Jompero, S. 10.5.2020. "Tämä on muutoksena nopein ikinä" – Korona nosti Helsingin työttömyysluvut pilviin, tällainen on tyypillinen työtä vailla oleva nyt. Helsingin Uutiset. Luettavissa: <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/1706851>. Luettu 30.5.2020

Kellokumpu, J. & Strifler, M. 7.4.2020. Espanjantaudin oppi: rajoitustoimet ovat talouspolitiikkaa- Valtiontalouden tarkastusvirasto blogi. Luettavissa: <https://www.vtv.fi/blogit/espanjantaudin-oppi-rajoitustoimet-ovat-talouspolitiikkaa/>. Luettu 28.5.2020

Koivisto, M. ja Stenroos, M. Yle 22.04.2020. Pääministeri Marin: Suomi siirtyy koronan torjunnassa hybridistrategiaan – "testaa, jäljitä, eristä ja hoida". Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11317785>. Luettu 22.5.2020

Kokkonen, Y. & STT-yle. Nissanille yli kuuden miljardin dollarin tappiot, sulkee 3000 työntekijän tehtaan Espanjassa. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11372894>. Luettu 31.5.2020

Konttinen, M. 4.5.2020 Näiden rajoitusten purkamisesta ja jatkamisesta hallitus päättikatsi koko lista tästä. Yle 2020. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11334594>. Luettu 23.5.2020

Korhonen, I. & Virolainen, K. Koronavirus aiheutti maailmantalouden äkkipysähdyksen. Euro & Talous 1/2020. Luettavissa: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2020/1/maailmantalouden-akkipysahdys/>. Luettu: 24.05.2020

Lammasaari, J. 25.4.2020. Hallitus lupasi alv-palautuksia ja tukien uusia linjauksia – Yrittäjät: Yleistuen tarve on valtava. Yrittäjät. Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/uutiset/625751-hallitus-lupasi-alv-palautuksia-ja-tukien-uusia-linjauksia-yrittajat-yleistuen-tarve#25a63e45>. Luettu 31.05.2020

Lehtonen, J. 4.5.2020. Lentoyhtiö NORwegian välttää konkurssin -osakkaat hyväksyivät pelastussuunnitelman. Iltalehti. Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/6a61db68-33b3-4f1c-99ce-7ec56752679a>. Luettu 31.05.2020

Lumio, J. 15.2019. Sikainfluenssa-pandemia 2009–2010 ja rokotuksia seurannut narkolepsia. Duodecim terveyskirjasto. Luettavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00908. Luettu 27.5.2020

Lääkärit Ilman rajoja. Epidemiat ja pandemiat. Luettavissa: <https://laakaritilmanrajoja.fi/epidemiat-ja-pandemiat/>. Luettu 10.5.2020

Meriteollisuus. 14.5.2020. Covid-19. Luettavissa: <https://meriteollisuus.teknologiateollisuus.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/koronan-vaikutukset-meriteollisuuteen>. Luettu: 31.5.2020

MTV3, 26.5.2020. Pääministeri Marin toivoo, että valmiuslakia ei tarvitsisi jatkaa kesäkuun jälkeen – suhtautuu varauksella kesämatkoihin: "Me emme ole vielä turvassa tältä taudilta" Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/paaministeri-marin-toivoo-etta-valmiuslakia-ei-tarvitsisi-jatkaa-kesakuun-jalkeen-suhtautuu-varauksella-kesamatkoihin-me-emme-ole-viela-turvassa-talta-taudilta/7829800#gs.6v22et>. Luettu 27.5.2020

MTV3 2020: MTV uutiset seuraa koronan iskua talouteen: Eu-kommissio hyväksyi Suomen 120 miljoonan euron ravintola-alan tukipaketin. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/nain-korona-iskee-suomen-yrityksiin-mtv-uutiset-seuraa-tilannetta-vr-lomauttamassa-koko-henkiloston/7763856#gs.7lotk0>. Luettu:30.5.2020

Okkonen, K. 5.3.2020.Korona kaatoi jo yhden lentoyhtiön- analyttikko listaa 3 Vaaran merkkiä: Norwegian täyttää ne kaikki. Iltalehti, Taloussanomat. Luettavissa: <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000006429202.html>. Luettu 31.5.2020

Terveiden ja hyvinvointilaitos 2020. Koronavirus COVID-19. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>. Luettu 13.4.2020

Pantsu, P. 20.3.2020. Katso lista kaikista työntekijöille ja yrityksille luvatuista aputoimista – hallitus lupaa huiman paketin Suomen talouden pelastamiseksi koronalta. Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11267161>. Luettu: 31.05.2020

Sipola, T. 26.04.2020. Tilitoimistot näkevät jo nyt tulevan konkurssiaallon – kokenut yritys-kouluttaja: "Vaikkeinta on niillä, joiden yritykset menestyneet loistavasti". Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11307999>. Luettu:31.05.2020

Tamminen, M. 29.5.2020. Yrittäjien usko selviytymiseen kasvoi- Suurin osa yrityksistä karsii yhä myynnin laskusta. Kauppalehti. Luettavissa: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/yrityksien-usko-selviytymiseen-kasvoi-suurin-osa-yrityksista-karsii-yha-myyntin-laskusta/dc20df99-be41-4841-b29b-439852378896>. Luettu:31.05.2020

Terveyden ja hyvinvointilaitos. Kiinan Wuhanin keuhkokuumeetapaukset aiheuttanut virus eristetty - tähän mennessä noin 40 vahvistettua tartuntaa. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/-/kiinan-wuhanin-keuhkokuumeetapaukset-aiheuttanut-virus-eristetty-tahan-menessa-noin-40-vahvistettua-tartuntaa>. Luettu 13.4.2020

THL Uuden koronaviruksen aiheuttamia tautitapauksia vahvistettu reilut 200 – THL seuraa tilannetta 2020. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/-/uuden-koronaviruksen-aiheuttamia-tautitapauksia-vahvistettu-reilut-200-thl-seuraa-tilannetta>. Luettu 13.4.2020

THL. Koronaepidemian vaikutukset hyvinvointiin, palveluihin ja talouteen. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/ajankohtaista/koronan-vaikutukset-yhteiskuntaan-ja-palveluihin>. Luettu 21.5.2020

THL. Karanteeni, eristys ja karanteenia vastaavat olosuhteet. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojautuminen-koronavirus/karanteeni-eristys-ja-karanteenia-vastaavat-olosuhteet>. Luettu 21.5.2020

Tilastokeskus20.05.2020 Konkurssien maata kasvoi tammi-huhtikuussa 2020 edellisvuodesta 8,4 prosenttia. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/konk/2020/04/konk_2020_04_2020-05-20_fi.pdf. Luettu 30.5.2020

Toivio, T. 11.4.2020. Korona kurittaa hotelleja – Käyttöaste romahti kolmeen prosenttiin, iso osa sulkenut jo ovensa. Talouselämä. Luettavissa: <https://www.talouselama.fi/uutiset/korona-kurittaa-hotelleja-kayttoaste-romahti-kolmeen-prosenttiin-iso-osa-sulkenut-joo-ovensa/1a59ab0c-06f7-4fd7-833b-b516f30deaa3>. Luettu: 31.5.2020

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Työllisyyskatsaus helmikuu 2020. Luettavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162139/TKAT_Helmi_2020.pdf. Luettu: 30.5.2020

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Työllisyyskatsaus maaliskuu 2020. Luettavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162192/TKAT_Maalis_2020.pdf. Luettu: 30.5.2020

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Työllisyyskatsaus huhtikuu 2020. Luettavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162258/TKAT_Huhti_2020.pdf. Luettu: 30.5.2020

Valtioneuvosto, 8.4.2020 Yksinyrittäjien koronatuen valmistelu etenee: kunnille rahoitusta ja tarkemmat ohjeet haun järjestämisestä. Luettavissa: https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/yksinyrittajien-koronatuen-valmistelu-etenee-kunnille-rahoitusta-ja-tarkemmat-ohjeet-haun-jarjestamisesta?_101_INSTANCE_LZ3RQQ4vWXR_groupId=1410877. Luettu: 28.5.2020

Valtioneuvosto, 20.5.2020. Talouspoliittinen ministerivaliokunta puoltaa poikkeusolojen mekanismin käyttöönottoa. Luettavissa: https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/talouspoliittinen-ministerivaliokunta-puoltaa-poikkeusolojen-mekanismin-kayttoonottoa. Luettu 30.05.2020

Valtioneuvoston Kanslia 16.3.2020. Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. Luettavissa: https://vnk.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi. Luettu 15.5.2020

Valtioneuvoston Kanslia, 3.4.2020. Luettavissa: https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410877/ravintolat-sulkeutuvat-koko-maassa-perjantaina-puolen-yon-ai-kaan-koronavirusepidemian-vuoksi. Luettu 22.0.5.2020

Valtioneuvoston Kanslia,14.05.2020. Hallitus linjasi: Yrityksille uusi kustannustuki koronaviruksen vuoksi. Luettavissa: https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410877/hallitus-linjasi-yrityksille-uusi-kustannustuki-koronaviruksen-vuoksi. Luettu 28.5.2020

Valtionvarainministeriö 16.4.2020. Koronavirus iskee lujaa Suomen talouteen. Luettavissa: https://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/koronavirus-iskee-lujaa-suomen-talouteen. Luettu 30.05.2020

Varho, E. 27.5.2020 Korona jakaa Yhdysvallat tavalla, joka nolottaa jopa ammattisijoittajaa: Miljoonat jäävät työttömiksi samalla, kun varakkaiden osakesalkut lihovat. Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11370417>. Luettu. 31.05.2020
WHO. 2020 WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard. WHO Luettavissa: <https://covid19.who.int>. Luettu 16.05.2020

Yle 2020. Varho Esko. 2020. Hengityssuojaimia, karanteeneja ja suljettuja kouluja- näitä nähtiin jo 100 vuotta sitten, kun maailmaa riepotteli espanjan tauti. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11290584>. Luettu 11.5.2020